

Ögonblicksblottläggelser

– Visavi språket är jag uttalat religiös: jag tror på språket. Det är lite förvånande, för jag har ju förstått att ingen mera tror på berättelsen eller på språket eller någonting. Jag tror det är därför jag så fritt vågar vistas i det och kasta mig ut i det. Jag tror att språket tar emot mig.

Så säger författaren **Susanne Ringell**, årets Hugo Bergroth-pristagare, och fortsätter:

– Språket är magiskt, det tycker jag. När jag var ung besökte jag Latinamerika på min första stora utlandsresa. Jag besökte små indianbyar där de hade väldigt intressanta tempel dit de frambar offer till sina ursprungsgudar samtidigt som de helt skamlöst tillbad kristendomen. Jag tror att jag förhåller mig så till språket, jag tror på alla gudar samtidigt. Jag är multitroende.

Susanne Ringell är dramatiker, skådespelare och författare. Till produktionen hör pjäser, novellsamlingar, diktsviter, en roman och två samlingar med litterära porträtt. Nästa år utkommer diktsviten "Ryggens nymåne", som författaren beskriver som "en liten bok om längtan". I motiveringen till Hugo Bergroth-priset på 5 000 euro sägs att "Susanne Ringell är en mångsidig konstnär som har skrivit noveller, kortprosa, prosadikter, dramatik, hörspel och filmmanus och gett ut en roman. Hon är en mästare i att med få ord, en ordskiss, fånga en

stämning, en karaktär, en existentiell problematik, och hennes språk kännetecknas av lekfullhet samtidigt som det är både elegant och stringent".

– Jag blev verkligen genuint överraskad. Och glad blev jag också för jag har inte varit så mycket framme de senaste åren, och i allmänhet är det ju så att när man är på tapeten så kommer allt annat till en också. Men det känns ju finast att få någonting som uppmuntrar en när man är mera i det fördolda, så det var jätteroligt! Jag visste nog om att det fanns ett Hugo Bergroth-pris, så där i bakhuvudet, men jag måste riktigt slå upp vad det var efter samtalet så jag visste vad det var jag hade fått. Dessutom trodde jag det bara var en ära, vilket är det fina, men dessutom var det ju pengar, så jag tyckte det var dubbel skörd.

För ett par år sedan utkom Ringells senaste bok, *En god Havanna* – besläktat, som kan beskri-

vas som en samling personporträtt. Personerna som avporträtteras är kusiner, onklar, svärmödrar och andra anförvanter. Typiskt för släktingar är ju att man har ett förhållande till dem, och att man via sitt släktskap har en viss kontakt med personer man annars inte skulle ha valt att umgås med. Till exempel den våldskranke sjumänningen Edvin som går lös på fru och barn med bältet och tvillingarna Ulrike och Marike som vill siamiseras. Men var tar Susanne Ringell sina karaktärer ifrån?

– Det mesta tar avstamp i något verkligt som jag har varit med om eller sett eller hört. De flesta av de här personerna som många anser vara ganska udda har jag mött i verkligheten och sen spinner jag vidare på hurdant deras liv och deras tankevärld kunde vara. Jag har ett djupt behov av att respektera mina karaktärer: oberoende av vad de ger uttryck för så måste de få behålla sin integritet. Jag vill inte gå åt dem så som man med våld knäcker krabbor eller så, utan jag vill hellre vända och vrida på dem och se om de vill öppna sig självmant.

Personerna som öppnar sig inför läsarens ögon kan vara betongarbetare, salmonellalaboranter och i ett fall en sten. De jobbar på Sverigebåt, drar till sig blottare, går på porrbio, skolkar från zonerapi eller matar änder med skumgummi. Utmärkande för Ringells personer är att de egentligen är ganska vanliga, men att det vanliga och allmänmänskliga synas och lyfts upp så att det blir ovanligt och intressant.

– Jag tror ju inte alls på det vanliga, jag tror inte att det existerar. Jag har valt att se tillvaron så att ingenting är vanligt i betydelsen tråkigt. Där tycker jag att man kan göra ett attitydval och försöka välja om tillvaron och livet och smått och stort är intressant eller om det är tråkigt. Och eftersom jag är en rastlös person som ganska lätt får tråkigt är jag tvungen att intressera mig för allting för att inte bli däst och dum.

Perspektivet är viktigt i Susanne Ringells texter. Ofta beskrivs det fula och futtiga på ett så accepterande och kärleksfullt sätt att det blommar ut och

blir vackert.

– Mitt förhållande till fulhet är – jag skrev upp det i mitt häfte en gång – att om man inte har tillgång till det futtigaste hos sig själv så har man inte heller tillgång till det stora. Man är tvungen att bejaka sin egen uschlighet som människa för att kunna ha någonting att säga om livet.

Det är kanske också det som gör det Ringellska persongalleriet så lätt att tycka om. Det består av människor som liksom vi får tunghäfta, dricker för mycket, förköper sig och tolkar bibeln på sitt eget sätt. Och liksom vi har de sitt eget sätt att hantera verkligheten. Ringell får sina ofta komiska kufar att framstå som hjältar trots alla sina svagheter och förlorarfasoner.

– Jag är väl lagd åt en viss värme, säger Ringell. Åtminstone när jag skildrar andra människor och karaktärer är jag mån om att få med en ömhet för de här människorna. Sen när jag mera oförställt skildrar mig själv så tycker jag att det är lämpligt med en större portion hårdhet. Det är en svår balans, för värme och obarmhärtighet är ju två olika världar. Men min strävan när jag skriver är att skapa en balans mellan grymhet och ömhet. Och nu tål jag inte så jättemycket grymhet själv, så de långa episka eländesskildringarna är inte mitt bord. Det får andra, som är begåvade åt det hållet, sköta. Jag är bättre på ögonblicksblottläggelser av olika slag.

Men trots att de Ringellska skisserna utstrålar ömhet, värme och humor finns också obarmhärtigheten där. Även korta ögonblicksblottläggelser kan vara synnerligen brutala och antydd grymhet är ibland mer berörande än explicit. Den explicita

grymheten kan man som läsare värja sig för, medan antydningar smyger sig på och tar sig igenom ens spärrar.

Genom sitt språk skapar Susanne Ringell bilder som man ofta som läsare måste återkomma till för att uppfatta alla nyanser och perspektiv. Språket är enkelt och rakt men samtidigt överraskande. Orden är vanliga men de kombineras på oväntade sätt. Eller vad sägs om sammansättningar som kylskåpsfingrar, misslycklig och varuhusguld? Det slutgiltiga ordvalet är resultatet av en hel del vridande och vändande:

– Det fina är naturligtvis om man mycket enkelt kan rada vanliga ord efter varann så att kontentan blir någonting alldeles annat. När jag går till jobbet så är det en sorts strandvandring. Kanske inte direkt efter storm, men en strandvandring i gryningen. Vad har havet spolat upp, vad kan jag hitta och få syn på? Såna ord som jag inte har tänkt på på länge och som jag inte ens visste att jag kunde eller har kommit ihåg känns väldigt fina när de presenterar sig och hamnar i rätt sammanhang. Det är mera en lycka över att ha hittat rätt ord än att jag skulle ha särskilda favoritord som jag alltid vill ha med. Men sen finns det ju fenomen som är väldigt svåra att komma ifrån. Längtan är kanske ett grundord i det mesta jag har skrivit. Ensamhet och mörker, parat med någon sorts humor för annars orkar varken jag själv eller andra vistas i det.

Jenny Sylvén